

İngiltere’de Halk Kütüphanelerine Yapılan Kısa Bir Gezinin Ardından*

27 Ekim-3 Kasım 1996 tarihleri arasında İngiltere’de halk kütüphanelerine gerçekleştirdiğim ziyaretler ve halk kütüphaneleri konusundaki akademisyenlerle yaptığım görüşmelerden edindiğim izlenimleri Türkiye’deki kütüphanecilerle paylaşma isteğimin abartılı bulunmayacağı ve hoş karşılanacağı inancıyla sözü edilen ülkedeki halk kütüphanesi sistemine ve genelde halk kütüphanelerine ilişkin bazı saptamalarımı aktarmak istiyorum.

1. İngiltere’de, halk kütüphaneleri her kentin, üyeleri dört yılda bir seçimle belirlenen belediye meclisine (County Council) bağlı olarak hizmet vermektedirler. Dolayısıyla, diğer pek çok hizmet gibi kütüphane hizmetleri de belediyelerin sorumluluğundadır. Bu, bu ülkede ulusal düzeyde tek bir halk kütüphanesi sistemi olmadığı; her kentin, genelde birbirine benzese de, kendi halk kütüphanesi sistemleri bulunduğu anlamına gelmektedir.
2. Belediye meclislerinin, yükümlü oldukları hizmetleri gerçekleştirmek için bu hizmet alanlarına yönelik olarak çalışacak ve belediye meclisi üyelerinden oluşan alt komiteleri bulunmaktadır. Halk kütüphaneleri, “enformasyon hizmetleri”; “kütüphaneler ve enformasyon hizmetleri” ya da “boş zamanları değerlendirme hizmetleri” biçiminde adlandırılan alt komitelere bağlı olarak hizmet vermektedirler. Kütüphane yöneticisi doğrudan bu alt komiteye karşı sorumludur.
3. Halk kütüphanelerinin ülkedeki hükümet değişikliklerinden çok fazla etkilenmedikleri belirtilmektedir.
4. Merkezi hükümet belediye meclislerine önemli finansal destekler vermekte ve onları denetlemekte ancak hizmet planlamalarına genelde karışmamaktadır.
5. Halk kütüphaneleri, genelde toplumun tüm kesimleri tarafından kullanılmaktadır.
6. Halk kütüphaneleri şube kütüphaneleriyle de bağlantılarını sağlayan bütünlük otomasyon sistemlerini genelde kurmuşlar, katalog kayıtlarını bilgisayar ortamına aktarmışlardır.
7. İngiltere’deki halk kütüphanelerinin de temel sorunları bütçe yetersizliği ve belediye meclislerinin kütüphaneye ayırdığı miktarın her geçen yıl düşme eğilimine girmesi olarak dile getirilmiştir.

* Benim için son derece öğretici olan bu gezi *British Council*’ın desteğiyle gerçekleşmiştir. Kendilerine teşekkür ediyorum.

8. Halk kütüphaneleri için *İngiliz Kütüphane Derneği* önemli ve otorite bir kurumdur. Bünyesinde *Halk Kütüphaneleri Grubu* bulunan Dernek, halk kütüphanelerinin sorunları ile yakından ilgilenmekte, onların projelerine destek olabilmektedir.
9. Oturulabilecek bir evin kirasının ortalama 200-300 Sterlin olduğu bu ülkede, yeni mezun bir halk kütüphanecisi (diğer alanlardaki tüm yeni memurlar gibi) ayda yaklaşık 1000 Sterlin maaş almakta ve bu, her yıl %5-10 artmaktadır (yıllık enflasyon %5'lerdedir).
10. Kütüphanecinin toplumdaki statüsünün "ortalarda" olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kuşkusuz, yabancı bir ülkedeki halk kütüphanesi sistemini ve hizmet yapısını tümüyle böylesine bir yazı çerçevesinde aktarabilmek olanaklı değildir. Ancak, belki de en başta söylenmesi gereken gerçek, bir ülkedeki halk kütüphanesi sisteminin yapısını, yine o ülkenin yönetim ve sosyo-ekonomik yapısı ile eğitim-kültür dokusu belirlemektedir. Dolayısıyla, İngiltere'de halk kütüphaneleri konusunda yararlanılabilecek pek çok uygulama olmasına karşın, her ülke (ve belki de o ülkedeki her bölge-kent), sahip olduğu koşullar çerçevesinde kendi halk kütüphanesi sistemini kurmak durumunda-
dır.

Dr. Bülent Yılmaz